

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania
opowiadania Katarzyny Majgier
„Tajemniczy ogród”
z tomu

Temat ..... Bioróżnorodność i zrównoważony rozwój

Wartości moralne do omówienia ..... szacunek, życzliwość

Czas realizacji ..... 3 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Katarzyny Majgier „Tajemniczy ogród” z tomu „Latający talerz”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ✓ zbiór opowiadań „Latający talerz”; opracowanie nt. wartości na końcu zbioru;
- ✓ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej, w szczególności opisy szacunku i życzliwości
- ✓ Artykuł WWF o różnorodności biologicznej: <https://www.wwf.pl/aktualnosci/rozwiązania-sa-w-przyrodzie-jak-ratuje-nas-roznorodnosc-biologiczna>

DODATKOWE ŹRÓDŁA WIEDZY DLA PROWADZĄCYCH

- ➔ artykuły z Aura 4/2015 –
R.Kostuch, J.Kostuch: „Bioróżnorodność – warunek zrównoważonego rozwoju”;
J.Mroczek: Geneza i istota zrównoważonego rozwoju

POMOCE I MATERIAŁY

- ✓ komputer, projektor, tablica

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- ➔ Wydrukuj lub przygotuj do wyświetlenia Załącznik nr 1 (kody QR)
- ➔ Poproś uczniów o przyniesienie: kartonu, plasteliny, kleju/taśmy, krepiny, papieru kolorowego do wykonania makiety – praca w grupie
- ➔ Przygotuj komputer i tablicę do wyświetlenia filmu/grafiki

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Katarzyny Majgier
„Tajemniczy ogród” z tomu „Latający talerz”

**Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz,
realizujesz podstawę programową**

✓ JĘZYK POLSKI

Uczeń:

- ✓ I.1.7 – opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- ✓ I.1.12 – określa tematykę oraz problematykę utworu

✓ PRZYRODA

Uczeń:

- ✓ I.6 – korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie
- ✓ VI.7 – rozpoznaje i nazywa pospolite organizmy występujące w najbliższej okolicy szkoły
- ✓ VII.9 – ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy

✓ ETYKA

Uczeń:

- ✓ II.1 – podaje przykłady okazywania szacunku wobec rodziców, dziadków, nauczycieli, koleżanek i kolegów oraz innych ludzi – dorosłych i dzieci
- ✓ V.3 – jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ V.5 – wie, jak można chronić przyrodę i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

✓ KRYTERIA SUKCESU UCZNIA

- ✓ udziela odpowiedzi na pytania odnoszące się do tekstu
- ✓ rozumie istotę życzliwości i szacunku, podaje przykłady ich praktykowania
- ✓ rozumie czym jest bioróżnorodność
- ✓ rozumie ideę zrównoważonego rozwoju Ziemi
- ✓ współpracuje w grupie, dążąc do osiągnięcia zaplanowanego celu

PRZEBIEG ZAJĘĆ 1 – Dzikie ogród, czyli jaki?

- ➔ **Przeczytaj dzieciom opowiadanie Katarzyny Majgier „Tajemniczy ogród”.**
- ➔ **Porozmawiaj z uczniami/uczennicami o przeczytanym tekście. Możesz zadać przykładowe pytania:**
  - ❓ Symbolem jakich działań człowieka wobec przyrody są Wtręcakowie i Kopiarscy? (działań człowieka niszczącego naturalne ekosystemy – czyli środowisko życia wielu zwierząt i roślin: wypchane truchła zwierząt w domu Wtręcaków, skóra dzika na podłodze, wybetonowany podjazd u Kopiarskich, zamiana bujnych ogrodów na krótko i często strzyżone trawniki)
  - ❓ Z jakiego powodu autorka nadała tym rodzinom nazwiska: Wtręcakowie i Kopiarscy?
  - ❓ Czy podobne postawy i zachowania zauważyliście wokół siebie?
  - ❓ Jak układały się stosunki pomiędzy nowymi i starymi mieszkańcami osiedla?
- ➔ **Poproś, by dzieci wskazały, które zdania najlepiej według nich opisują relacje między nowymi mieszkańcami i pp. Wtręcakami. Na TAK + – unoszą rękę, na NIE opuszczają kciuk -:**
  - między nowymi mieszkańcami i pp. Wtręcakami od razu zapanowała przyjaźń
  - sąsiedzi zachowywali się wobec siebie nieżyczliwie i agresywnie
  - sąsiedzi ciągle się między sobą kłócili
  - + sąsiedzi okazywali sobie uprzejmość
  - + Wtręcakowie dawali „dobre rady”, zaprosili do swojego domu, a nowi sąsiedzi przyjęli zaproszenie
  - + sąsiedzi odnosili się do siebie życzliwie (np. nowi mieszkańcy zawieźli p. Wtręcakową do szpitala, zaprosili na fotoparty)
- ➔ **Porozmawiaj teraz z dziećmi o ŻYCZLIWOŚCI. Na czym polega ta wartość? (o życzliwości więcej przeczytasz na końcu zbioru „Latający talerz”).**

Zapytaj uczniów/uczennice:

  - ❓ Dlaczego powinniśmy i warto okazywać ludziom życzliwość?
(Życzliwość poprawia stosunki między ludźmi - nawet wtedy, gdy mamy odmienne przyzwyczajenia, styl życia czy poglądy, chętniej posłuchamy osoby nam życzliwej i postąpimy według jej rad lub zachęty, niż osoby, która nas krytykuje, wyśmiewa, zmusza. Łatwiej zachęcić ludzi do wprowadzenia pożądanego zmian, gdy traktujemy ich z szacunkiem i życzliwie. Jest to również ważne z punktu widzenia pozyskiwania/ przekonywania ludzi do zmian na rzecz środowiska).

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Katarzyny Majgier
„Tajemniczy ogród” z tomu „Latający talerz”

PRZEBIEG ZAJĘĆ 1 – Dziki ogród, czyli jaki?

- ❓ Co zaczęło dziać się w okolicy, gdy zamieszkała tam rodzina naszej bohaterki?
- ❓ Jaki skutek osiągnęli nowi mieszkańcy swoją życzliwością? (Zjednali sobie sympatię sąsiadów, którzy zaczęli ich naśladować i przyłączać się do nich)
- ❓ Jakie proekologiczne zwyczaje stały się udziałem sąsiadów?
- ➔ **Powiedz dzieciom, że czasami nawet niewielkie z punktu widzenia człowieka zmiany w środowisku mogą powodować istotne zmiany w życiu organizmów i całych ekosystemów - zaproś uczniów do obejrzenia filmów (do wyboru) o tym, jak działanie człowieka wpływa na ekosystemy:**
  - 🕒 https://www.youtube.com/watch?v=GK_vRtHJZu4
(seria Ted-ED, czas trwania: 4:18 min, polskie napisy)
  - 🕒 <https://www.youtube.com/watch?v=YbyxzGbYQBc> (5:01)
(film w wersji angielskiej – można poprosić o współpracę dziecko, które dobrze zna angielski lub nauczyciela tego języka)

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 i 3 – Zrównoważony rozwój – co to jest?

- ➔ Jeśli zajęcia odbywają się po kilku dniach, przypomnij uczniom/uczennicom główne wątki opowiadania „Tajemniczy ogród”.

Nawiąż do wypowiedzi leśniczego, że „budując osiedla w lasach, zabiera się zwierzętom ich tereny, a kiedy ludzie nie szanują przyrody, niszczą ekosystemy i przez to mogą wyginąć różne gatunki zwierząt”. Zapytaj, jak rozumieją tę wypowiedź.

- ➔ Zapytaj uczniów/uczennice czy wiedzą, czym jest zrównoważony rozwój (jest to, w uproszczeniu, rozwój gospodarczy, który nie narusza zasad ekologii, nie niszczy ekosystemów i uwzględnia potrzeby obecnych i przyszłych pokoleń).

Zaprezentuj grafikę przedstawiającą „Cele zrównoważonego rozwoju”. Możesz skorzystać z tej: <https://www.gov.pl/photo/68534860-e12a-49ef-91d9-9313cd3e36d5>. Dzisiaj skupimy się na celu 15.

- ➔ W opowiadaniu dużą rolę odgrywa ogród, który bohaterka nazywa „tajemniczym”. Żyją tam dzikie zwierzęta i różne rośliny. Nie jest on ogrodem wypielęgowanym i uporządkowanym, co niewątpliwie przeszkadza niektórym sąsiadom. Ogród ten jest przykładem działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, działań, które z szacunkiem traktują przyrodę.

Czym jest **SZACUNEK** i jak o nim rozmawiać w różnych kontekstach dowiesz się z opisu na końcu zbioru „Latający talerz” oraz z poradnika „Z dzieckiem w świat wartości”.

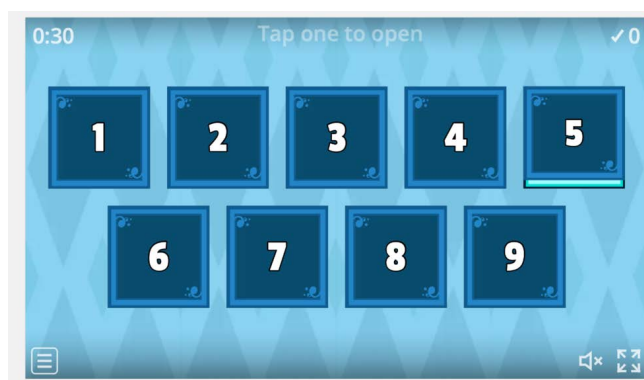
- ➔ Porozmawiaj z uczniami/uczennicami szerzej o **SZACUNKU** do ludzi oraz do przyrody.

- ❓ Zapytaj ich, co to jest szacunek – niech spróbują wyjaśnić sens tej wartości. Możesz ich zapoznać z opisem szacunku zamieszczonym na końcu zbioru.
- ❓ Co jest ważne w szacunku? (uprzejmość/grzeczność, dbanie o czyjeś dobro oraz o to, by nie ranić cudzych uczuć).
- ❓ Komu należy okazać szacunek? (Rodzicom? Nauczycielom? Dyrektorce/Dyrektorowi? Pani Woźnej/Woźnemu? Pani w sklepie? Sąsiadom?). Wyjaśnijmy, że szacunek należy okazywać wszystkim ludziom, przyrodzie, a także sobie.
- ❓ W jaki sposób okazujemy szacunek?
- ❓ W jaki sposób bohaterowie okazywali szacunek sąsiadom, z których stylem życia i wartościami wcale się nie zgadzali? (byli uprzejmi, nie krytykowali, nie odrzucali znajomości z nimi, zachęcali do udziału w działaniach proekologicznych, działali poprzez własny przykład, gdy zaszła potrzeba, pomogli – zawieźli sąsiadkę na pogotowie).

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 i 3 – Zrównoważony rozwój – co to jest?

- ❓ Uświadom dzieciom, że szacunek okazujemy ludziom niezależnie od tego, czy zgadzamy się z nimi, czy nie. Podyskutuj o tym z dziećmi. Możesz podać przykład sędzi/sędziego, która/y rozstrzyga proces przeciwko przestępcy lub prokuratora, który go oskarża – okazują mu szacunek jako człowiekowi (np. zwracają się do niego uprzejmie, tytułują pan), jednocześnie piętnując i karząc jego czyny.
  - ❓ Porozmawiaj z uczniami, co oznacza i z czego wyływa szacunek do przyrody? (Oznacza, że człowiek dba o rośliny, zwierzęta, przyrodę nieożywioną: nie niszczy, nie zatruwa, nie zaśmieca, nie zabija, nie korzysta z przyrody rabunkowo, zarówno dlatego, by nie niszczyć ekosystemów, jak i dlatego, że wszyscy współmieszkańcy Ziemi – także zwierzęta – mają prawo do bezpiecznego życia, rozwoju oraz korzystania z zasobów planety.
  - ❓ Czy prowadzenie ogrodu na podobieństwo tajemniczego ogrodu z opowiadania jest przykładem szacunku do przyrody, zwierząt? Poproś uczniów o uzasadnienie.
- ➔ **Tytułowy Tajemniczy ogród to przykład dzikiego ogrodu. Dzikiego – czyli jakiego? Zaproś teraz uczniów/uczennice do ćwiczenia, które pozwoli uporządkować to, co do tej pory zostało powiedziane.**

Do ćwiczenia możesz wykorzystać narzędzie Wardwall www.wardwall.net lub inne. Ćwiczenie prezentuję w schemacie „Open the box”. W dziewięciu pudełkach ukryłam zdania dotyczące dzikiego ogrodu.

(zrzut ekranu narzędzia wykonany przez autorkę scenariusza)

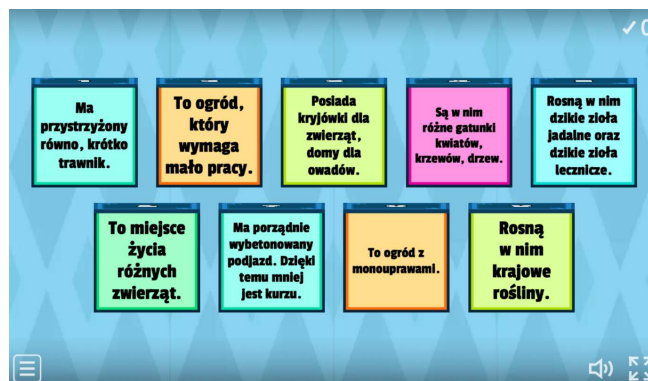
Wskazany uczeń wybiera numer pudełka. Jeśli inni uczniowie/uczennice zgadzają się z ukrytym tam zdaniem, podnoszą rękę lub wstają z ławki. Jeśli nie zgadzają się ze zdaniem – nie robią nic.

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Katarzyny Majgier
„Tajemniczy ogród” z tomu „Latający talerz”

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 i 3 – Zrównoważony rozwój – co to jest?

(zrzut ekranu narzędzia wykonany przez autorkę scenariusza)

Wskazany uczeń wybiera numer pudełka. Jeśli inni uczniowie/uczennice zgadzają się z ukrytym tam zdaniem, podnoszą rękę lub wstają z ławki. Jeśli nie zgadzają się ze zdaniem – nie robią nic.

Możesz skorzystać z innego narzędzia cyfrowego lub po prostu przeczytać zdania.

Podczas tego ćwiczenia dopowiedz, że ważne jest projektowanie ogrodów z uwzględnieniem miejsc, które zwiększają bioróżnorodność – co polega na zachowaniu schronień i kryjówek dla zwierząt (np. pozostawianie na zimę kopców z liści i gałęzi np. dla jeży, budowaniu „hotelu” dla owadów) oraz zacienionych skrawków terenu, a także sadzenie rodzimych gatunków drzew i krzewów, których owoce mogą być pokarmem dla ptaków.

➔ Zaproś uczniów/uczennice do podzielenia się na 3-osobowe zespoły i zaprojektowania dzikiego ogrodu.

Projekt może przybrać formę makiety. Każdemu zespołowi przyda się telefon/tablet, plastelina, kolorowa krepina, kolorowy papier samoprzylepny, nożyczki, klej/taśma, karton. Można wykorzystać również stare gazety lub stare pudełka po herbacie – z ilustracjami roślin. Warto zaznaczyć, że lepiej jest wybierać gatunki rodzime, czyli te, które naturalnie występują w kraju, niż gatunki egzotyczne.

Poproś, aby dzieci korzystały z telefonu/tabletu wtedy, gdy będą potrzebować dodatkowych informacji do zaprojektowania ogrodu, na przykład :

- ✔ o roślinach, które warto zasadzić w ogrodzie, bo ich owoce będą jadalne dla ptaków (jarzębina, czarny bez, rokitnik, irga, róża itd.)
- ✔ o dzikich roślinach jadalnych, leczniczych
- ✔ o potrzebach zwierząt, ich wyglądzie itd.

Możesz wyświetlić kody QR z adresami stron, z których mogą skorzystać uczniowie podczas pracy (Załącznik nr 1) lub wydrukować te kody i zawiesić w dowolnym miejscu sali lekcyjnej.

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Katarzyny Majgier
„Tajemniczy ogród” z tomu „Latający talerz”

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 i 3 – Zrównoważony rozwój – co to jest?

Propozycje stron ukryte w kodach:

<http://naturazycie.pl/2017/12/20/zywoplot-owocami-dla-ptakow-pozyteczny-ozdobny/>

https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/ZIELNIK_EDUKACYJNY.pdf

<https://gardenlove.pl/blog/czym-jest-hotel-dla-owadow/>

Dodatkowo do makiety powinna być dołączona „legenda” wyjaśniająca „działanie” ogrodu. Legenda może mieć formę opisu: z jakich części składa się ogród, czemu one służą, jaka płynie z tego korzyść dla środowiska.

Uwaga: Jeżeli stworzenie makiety i jej opis zajmie zespołom uczniowskim więcej czasu niż zostało zaplanowane, nawiąż współpracę z nauczycielem/lką plastyki/techniki i poproś o możliwość dokończenia pracy na jego/jej lekcji.

- ➔ Po zakończeniu działań, poproś zespoły o zaprezentowanie projektów. Koniecznie zrób wspólnie z uczniami/uczennicami wystawę makiet pt. „Dzике ogrody kl. 4”. Dołącz legendy do makiet. Zaprosz społeczność szkolną do ich obejrzenia.

Dodatkowa wiedza dla nauczyciela nt. zrównoważonego rozwoju i bioróżnorodności

- ➔ **Zrównoważony rozwój oznacza kierunek rozwoju gospodarczego, który nie narusza w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, godząc prawa ekonomicznej, ekologicznej i społecznej trwałości.**

W procesie tym niezwykle istotne jest łączenie praw ekonomii, określających ład społeczno-gospodarczy z zasadami ekologii. Istotnym elementem zrównoważonego rozwoju jest współczesny człowiek, pełniący podwójną rolę. Jest on zarówno obywatelem, jak i konsumentem. Jako konsument każdy z nas pragnie zaspokajać swoje potrzeby, koncentrując się głównie na samym sobie i orientuje swoje działania na osiąganie celów krótkoterminowych, poszukując produktów oraz usług przede wszystkim o niskich cenach. Z kolei człowiek jako obywatel podejmuje działania mające dłuższą perspektywę czasową i jest bardziej zainteresowany osiąganiem celów społecznych oraz ekologicznych. Bez zachowania dużej bioróżnorodności nie może być mowy o wdrażaniu zrównoważonego rozwoju.

Z najnowszych badań wynika, że im większa jest różnorodność biologiczna, czyli liczba gatunków roślin i zwierząt wchodząca w skład ekosystemów, tym korzystniej dla ekosystemu, gdyż funkcjonuje on wtedy lepiej, produkuje więcej, jest odporniejszy na niekorzystne czynniki środowiska, a ponadto lepsza jest jakość uzyskiwanych z niego produktów.

Każdy gatunek roślin jest żywicielem niekiedy nawet wielu gatunków zwierząt. Im więcej zatem gatunków roślin w ekosystemie, tym więcej jest również rozmaitych zwierząt, czyli większa jest różnorodność biologiczna ekosystemu.

Przykładem dużej oraz małej różnorodności biologicznej mogą być wielogatunkowy las mieszany oraz monokulturowe uprawy roślin rolniczych. W pierwszym wielogatunkowym ekosystemie, występuje na ogół taka równowaga biologiczna, że nie ma potrzeby stosowania żadnych chemicznych środków ochrony roślin.

Zupełnie inaczej przedstawia się to w ekosystemach uprawowych, gdzie mamy do czynienia z monokulturami, czyli zbiorowiskami roślin o bardzo małej różnorodności biologicznej, gdzie rośliny uprawne występują najczęściej w łanach jednego gatunku. Dla szkodników, które żerują właśnie na tych roślinach uprawnych, pola takie są niczym zastawione stoły. Nie chcąc do tego dopuścić, rolnik musi prowadzić niekiedy bardzo kosztowną i uciążliwą walkę z chwastami i szkodnikami. Bez tego nie miałby co zbierać. W ten sposób – stosując kosztowne oraz szkodliwe dla owadów i innych zwierząt preparaty chemicznej ochrony roślin – zastępuje on to, co samoczynnie, bezpłatnie i bez zagrożenia dla owadów, zwierząt, a nawet zdrowia ludzi – dzieje się w przyrodzie przy występowaniu dużej różnorodności biologicznej zbiorowisk roślinnych.

(Na podstawie artykułu: „Bioróżnorodność – warunek zrównoważonego rozwoju”. R. Kostuch, J. Kostuch oraz artykułu: Geneza i istota zrównoważonego rozwoju J. Mroczka, Aura 4/2015 r.)

Dodatkowa wiedza dla nauczyciela nt. zrównoważonego rozwoju i bioróżnorodności

➔ Uzupełnienie powyższego tematu przez WWF:

właśnie dlatego ważna jest różnorodność na obszarach rolniczych, a także stosowanie przyjaznych środowisku praktyk. Ważnym elementem terenów rolniczych są miedze, zadrzewienia śródpolne, drobne oczka wodne, ale też różnorodność upraw zamiast monokultur, czyli uprawy jednej rośliny.

Warto na koniec dodać, że w naturze nie ma szkodników, a każdy organizm pełni w ekosystemie swoją istotną funkcję. Pojęcie „szkodnik” jest używane tylko w kontekście upraw i strat rolników powodowanych przez dane organizmy.